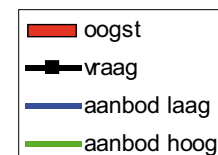

Vraag en aanbod van rondhout 2005-2025

Kansen en knelpunten voor de bos- en houtsector

— Anne Oosterbaan en Martjan Schelhaas (Alterra)

Alterra voerde in opdracht van het Ministerie van LNV een verkennende studie uit naar mogelijke knelpunten en kansen bij vraag en aanbod van rondhout in Nederland en aanliggend grensgebied in de komende twintig jaar. Hieruit is gebleken dat de vraag naar rondhout veel groter is dan het aanbod. De grootste tekorten worden voorzien in het aanbod van sparren- en populierenhout. Moeilijk in te schatten is hoe het toenemende gebruik van hout voor het opwekken van energie door zal werken in de rondhoutmarkt.

In de verkennende studie is niet alleen naar het Nederlandse bos gekeken maar ook naar dat van België, Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen. De hoeveelheid hout die de komende twintig jaar jaarlijks kan worden geoogst, is geschat met behulp van twee modellen, FORGEM en EFISCEN. De schatting is gebaseerd op het areaal bos met productiecomponent, volgens de definitie van het Meetnet Functie Vervulling. Dit komt neer op circa 240.000 hectare bos. Hiernaast is er nog 120.000 hectare bos waar om verschillende redenen geen hout wordt geoogst, houtoogst van ondergeschikt belang is of waarvan niet bekend is of er hout wordt geoogst, omdat er geen gegevens zijn verzameld. Uit een deel hiervan zou dus wel geoogst kunnen worden.

De vraag naar rondhout is gedefinieerd als de huidige verwerkingscapaciteit van de rondhoutverwerkende industrie en is bepaald door literatuuronderzoek en gesprekken. Voor de verwachtingen van de vraag naar rondhout zijn twee scenario's uitgewerkt: een gelijkblijvende

vraag en een jaarlijks met 2% groeiende vraag. Voor het aanbod is gekeken naar een laag en een hoog aanbodscenario, waarbij respectievelijk 40 en 80 % van de bijgroei geoogst zou worden. De huidige bijgroei in het productieve areaal bedraagt ongeveer 7 m³ per hectare per jaar.

Ontwikkelingen

De houtvoorraad in het Nederlandse bos is de laatste twintig jaar enorm gegroeid, van 40 naar 60 miljoen m³. Een vergelijkbare voorraadgroei heeft zich ook voorgedaan in België en Duitsland. Dit komt doordat het bos ouder wordt, maar ook doordat er minder geoogst wordt dan er bijgroeit. Dit kan een van de redenen zijn voor het feit dat de Nederlandse rondhoutverwerkers onvoldoende aanbod uit het Nederlandse bos hebben. Eik en beuk wordt behalve uit Duitsland ook al uit Frankrijk en Luxemburg betrokken. Voor naaldhout geldt al veel langer dat leveringen uit Duitsland en België noodzakelijk zijn om over voldoende grondstof voor de binnenlandse verwerkende industrie te beschikken. Populier wordt eveneens uit Duitsland en België geïmporteerd voor zowel de vouwkartonindustrie als andere verwerkers (zagerijen, maar ook klompfabrikage).

Verwachtingen

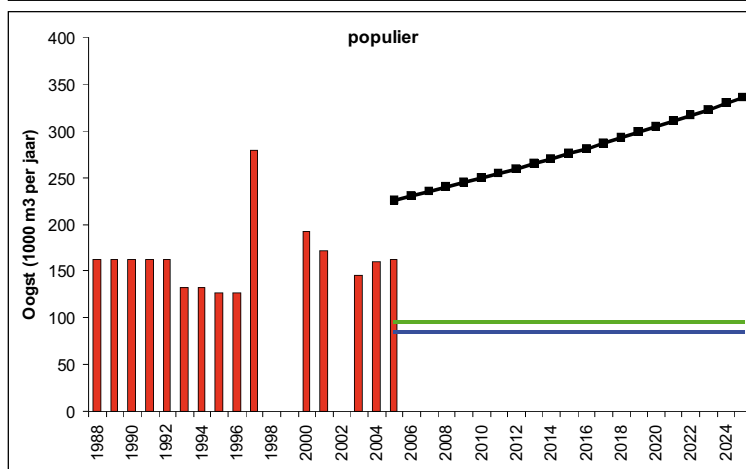
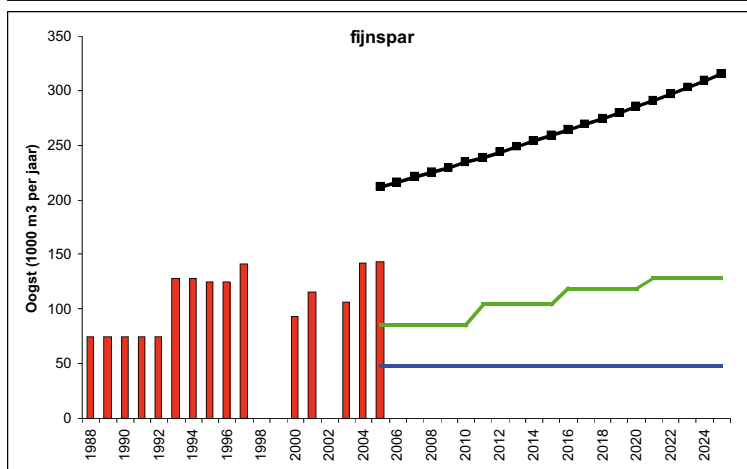
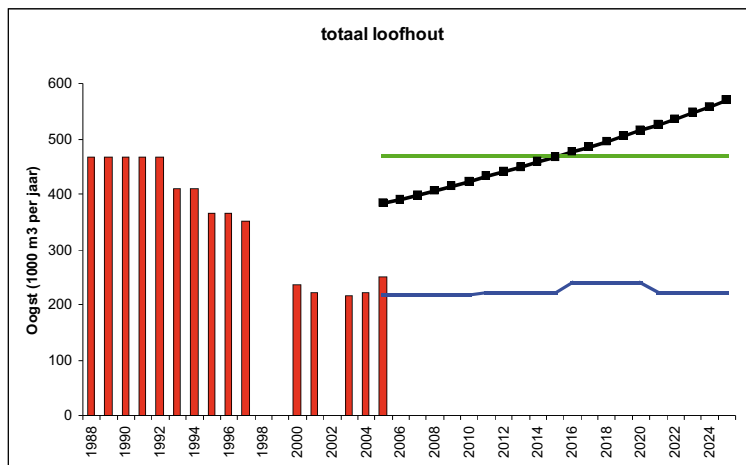
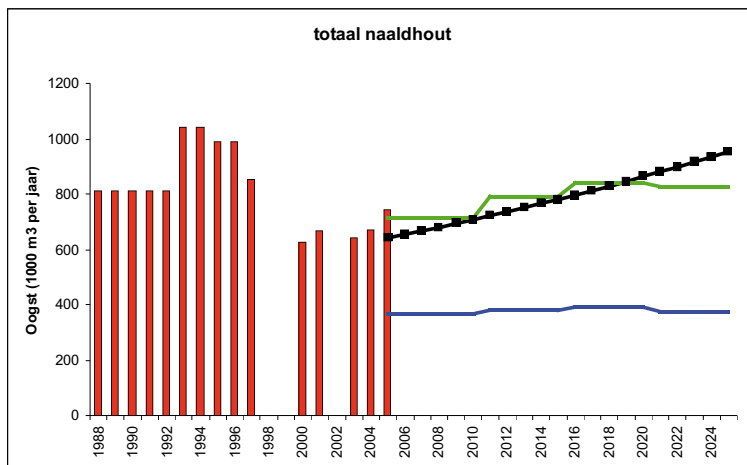
De verwachte oogst en vraag voor de komende twintig jaar zijn weergegeven in bijgaande figuren. Hierbij moet opgemerkt worden dat ondanks een balans in totaal rondhoutvolume, gewenste en aangeboden sortimenten en kwaliteiten uiteen kunnen lopen. Voor een dergelijke vergelijking zijn op het moment onvoldoende gegevens beschikbaar.

Bij een oogstpercentage van 80 % van de bijgroei kan de komende 10-15 jaar aan de totale vraag naar rondhout van naaldhout in

Nederland worden voldaan. Bij een daling van het oogstpercentage tot ongeveer 40% van de bijgroei treden er toenemende tekorten op. Uit de figuur blijkt dat er een groot tekort aan rondhout van fijnspar is en dat dit tekort naar verwachting alleen maar zal toenemen. Grove den is er momenteel in Nederland voldoende. In het totale studiegebied (Nederland en grensstreek) overtreft de vraag naar grove den het aanbod. Voor de Nederlandse boseigenaar betekent dit dat er voorlopig goede afzetmogelijkheden zijn voor grove den, zowel in ons eigen land als in de grensstreek.

Voor de overige naaldhoutsoorten zoals lariks en douglas is er voorlopig voldoende hout beschikbaar in ons land, ook bij een stijging van de vraag met 2 % per jaar. Er is echter weinig jonge lariks en daarom zal de beschikbare hoeveelheid larikshout bij ongewijzigd beheer op langere termijn (na twintig jaar) sterk afnemen. Dit is voor douglas veel minder het geval omdat die de laatste decennia nog veel verjongd is.

Van de loofhoutsoorten wordt populier in ons land het meest gevraagd. Doordat er sinds de begin jaren negentig vrijwel geen populier meer is aangeplant, kan het aanbod van populierenhout de komende twintig jaar in het hele studiegebied lang niet voldoen aan de vraag. Van eiken- en beukenhout kan er voldoende aanbod vanuit het Nederlandse bos worden verwacht. Voor het totale studiegebied van Nederland, België en de twee aangrenzende Duitse deelstaten is er bij een jaarlijks 2 % groeiende vraag de komende twintig jaar een tekort te verwachten. Voor de Nederlandse boseigenaren zou dit over de grens mogelijk extra afzetmogelijkheden betekenen. Vooral in Noord-Duitsland zijn relatief veel loofhoutzagerijen. Ook kan loofhout, net als naaldhout, worden toegepast in de productie van MDF en voor de opwekking van energie.

Kansen en knelpunten

Voor de Nederlandse beseigenaren lijken de verwachte ontwikkelingen in vraag en aanbod de komende twintig jaar goede perspectieven te bieden. De markt biedt goede mogelijkheden om meer rondhout af te zetten dan momenteel gebeurt. Hoewel moeilijk te voorspellen is hoe de markt zich zal ontwikkelen (bijvoorbeeld: in Rusland is een enorm potentieel aan rondhout van naaldhout en in China is de vraag enorm aan het groeien), biedt krapte in het aanbod zicht op goede prijzen.

Een verhoging van de houtoogst lijkt op het huidige productieve areaal (240.000 hectare) slechts beperkt mogelijk, omdat er al een aardig hoog percentage van de bijgroei wordt geoogst. Verhoging van de totale oogst zou dan vooral moeten komen uit dat deel van de overige 120.000 hectare bos waar vanuit de gehanteerde doelstelling houtoogst mogelijk is. Daarnaast zou meer uit landschappelijke beplantingen geoogst kunnen worden. Geschat

wordt dat deze twee bronnen samen 300.000-600.000 m³ extra op kunnen leveren. De totale Nederlandse houtoogst zou daarmee uit kunnen komen op 1,4 tot 2 miljoen m³. Voor de meeste naaldhoutsoorten is de verwachte vraag de komende 20 jaar groter dan het verwachte aanbod. Opvallend is dat ook voor het groeiende aandeel loofhout het aanbod nauwelijks groter is dan de vraag. Afzetmogelijkheden liggen er zeker binnen de energiesector (zie artikel in Vakblad van januari-red.), maar wellicht ook ter vervanging van soorten waaraan een groot tekort komt, zoals fijnspar en populier (bijvoorbeeld gebruik van loofhout voor pallets). Verder zijn er mogelijk ook wat regionale afzetmogelijkheden voor nieuwe (streek)producten.

Voor de rondhoutverwerkende industrie in Nederland en daarbuiten zullen de tekorten aan naaldhout en populier, waar ze nu reeds mee kampt, de komende twintig jaar naar verwachting groter worden. Voor de meeste soorten, met name populier en fijnspar, is er een veel

grotere vraag dan aanbod. De verwachte tekorten kunnen misschien deels opgevangen worden door andere soorten te gebruiken (bijvoorbeeld berk voor pallets). De mogelijkheden hiervoor hangen echter sterk van de toepassingen af.

Een onzekere factor in het geheel is de vraag naar biomassa vanuit de energiemarkt. Deze ontwikkelt zich op het moment sterk onder invloed van het EU-beleid dat erop gericht is het aandeel duurzame energie te verhogen naar 20% in 2020, maar het is onduidelijk wat de gevolgen zullen zijn. Als voor energiehout hoge prijzen betaald gaan worden, zal concurrentie optreden met de huidige afnemers van hout. In dat geval zal de krapte in het aanbod van hout nog verder toenemen. ♦

Meer informatie:

Alterra-rapport 1510 'Ontwikkelingen in vraag en aanbod van rondhout in Nederland en aangrenzend gebied en mogelijke knelpunten en kansen voor de bos- en houtsector 2005-2025', als pdf te downloaden van www.alterra.wur.nl.